

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

PSIHOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Sreda, 2. junij 2010

SPLO–NA MATURA

IZPITNA POLA 1**Naloge izbirnega tipa****Pravilni odgovori:**

1.	D
2.	B
3.	A
4.	D
5.	A
6.	B
7.	C
8.	C
9.	D
10.	B
11.	B
12.	D

IZPITNA POLA 2**Esejske naloge****1. ESEJ**

ZNANJE:**Poimenovanje temeljnih razvojnih obdobij in njihova časovna opredelitev:**

- predrojstveno (prenatalno) obdobje (od spočetja do rojstva),
- otroštvo (od rojstva do 11/12 let),
- mladostništvo/adolescenca (12 do 18/21 let),
- odraslost (konec mladostništva do starosti/65. leta),
- pozna odraslost/starost (po 65. letu).

OPOMBA: Zadostuje poimenovanje 4 temeljnih razvojnih obdobij v pravilnem zaporedju.

Področja človekovega razvoja:

spoznavni (kognitivni, miselni) razvoj, čustveni razvoj, socialni razvoj, telesni razvoj, motorični (gibalni) razvoj, razvoj občutenja in zaznavanja, moralni razvoj, govorni razvoj.

2. raven:	poimenovanje in časovna opredelitev 4 obdobij, navedba 3 področij razvoja	4 točke
	poimenovanje in časovna opredelitev 3 obdobij, navedba 3 področij razvoja	3 točke
1. raven:	poimenovanje in časovna opredelitev 2 obdobij, navedba 2 področij razvoja ali poimenovanje 3 obdobij, navedba 2 področij razvoja	2 točki
	poimenovanje in časovna opredelitev 1 obdobja, navedba 2 področij razvoja ali poimenovanje 2 obdobij, navedba 2 področij razvoja ali poimenovanje in časovna opredelitev 2 obdobij	1 točka

RAZUMEVANJE IN UPORABA:

Opis glavnih značilnosti razvojnih obdobij po področjih, npr.:

	Otroštvo	Mladostništvo	Odraslost	Starost
Telesno področje	Hitra telesna rast in naraščanje teže, rast in razvoj možganov, razvoj kosti in mišic ...	Spolno dozorevanje, hitra telesna rast ...	Višek telesnega in biološkega delovanja v zgodnji odraslosti, v srednji odraslosti klimakterij, upad spolnih hormonov ...	Upad v delovanju telesnih funkcij, pogostejše kronične bolezni, možganske spremembe ...
Zaznavno in motorično področje	Hiter razvoj motorike in zaznavanja, groba motorika se razvija pred fino, nadzor nad izločanjem ...	Nerodnost zaradi neenakomerne rasti, dobra usklajenost gibov v pozni adolescenci ...	Senzorne in motorične sposobnosti na višku v zgodnji odraslosti, nato postopno upadanje natančnosti vida, počasnejši reakcijski čas ...	Delovanje senzornih sposobnosti vedno manj učinkovito, še slabši reakcijski časi, zmanjšanje kostne in mišične mase ...
Socialno in čustveno področje	Vzpostavlja se čustvena vez med otrokom in skrbnikom, razvoj temeljnih in kompleksnejših čustev ...	Prijateljstva postajajo vse bolj intimna, vzpostavljanje spolne intimnosti, osamosvajanje od staršev ...	Manj prijateljev, trajnost partnerstva, ustvarjanje družine, v srednji odraslosti lahko sindrom praznega gnezda ...	Izgube družinskih članov in prijateljev, socialna mreža se oži, možna depresivnost ...
Spoznavno področje	Senzo-motorično, predoperativno mišljenje, konkretne operacije, razvoj govora, egocentrizem, vse večji obseg in trajanje pozornosti, izboljšuje se spomin ...	Razvoj abstraktnega mišljenja, zmožnost zamišljanja hipotetičnih situacij, sistematičnost mišljenja ...	Pri nekaterih pojav pooperacionalnega mišljenja, realistično mišljenje, s starostjo narašča kristalizirana inteligentnost	Upad spomina (zlasti dolgotrajnega), upad fluidne in naraščanje kristalizirane inteligentnosti, še vedno dobre sposobnosti učenja ...
Druga področja po presoji ocenjevalca				

4. raven: opis glavnih značilnosti 3 področij razvoja

3–4 točke

OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti opisa značilnosti področij razvoja v izbranem razvojnem obdobju.

3. raven: opis glavnih značilnosti 2 področij razvoja

2 točki

opis glavnih značilnosti 1 področja razvoja (1 značilnost za vsako področje)

1 točka

INTERPRETACIJA IN VREDNOTENJE:

Presoja dejavnikov socializacije in **utemeljitve**:

Družina:

- v družini zadovoljujemo temeljne psihosocialne potrebe;
- vzpostavljamo čustveno navezanost (močna čustvena vez z drugo osebo, ki daje občutek sprejetosti in varnosti);
- v družini smo že od rojstva izpostavljeni govorni komunikaciji (usvajamo jezik);
- v družini prevzemamo vrednote, stališča, vedenje;
- starši in sorojenci so modeli pri učenju agresivnega ali sodelovalnega vedenja ...

Vrstniki:

- v vrstniški skupini se otrok uči socialnih spretnosti;
- zadovoljuje potrebe po pripadnosti, spoštovanju;
- s pomočjo vrstnikov oblikuje vrednote, interese, vedenjske vzorce;
- vrstniki pomagajo pri oblikovanju identitete;
- v vrstniški skupini se ponavadi oblikujejo prva intimna razmerja ...

Šola:

- zlasti vpliva na spoznavni razvoj;
- v razredu otrok zadovoljuje potrebe po pripadnosti, uveljavljanju, znanju;
- prek izkušenj s šolskimi predmeti se oblikujejo poklicni interesi ...

Kultura:

- širše družbeno okolje vpliva s svojimi tradicijami, vrednotami, pravili, ki se prenašajo z generacije na generacijo;
- od kulture je npr. odvisno izražanje naših čustev;
- vpliva na to, ali bomo bolj cenili vrednote neodvisnosti ali vrednote pripadnosti družini in širši skupnosti ...

Drugi smiselni odgovori: npr. mediji, delovne organizacije ...

OPOMBA: Zadostuje 1 utemeljitev za vsako presojo.

6. raven: presoja 3 dejavnikov iz okolja in utemeljitve 3–4 točke

OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti utemeljitev.

5. raven: presoja 2 dejavnikov iz okolja in utemeljitvi 2 točki

presoja 1 dejavnika iz okolja in utemeljitev 1 točka
ali presoja 3 dejavnikov

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **dodatne točke** od 1 do 3 v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2009, stran 8.

---

 2. ESEJ

ZNANJE:**Opredelitev** inteligentnosti:

- zmožnost učinkovitega učenja, mišljenja in prilagajanja okolju;
- zmožnost reševanja problemov in iznajdljivost v novih situacijah;
- Gardner: zmožnost reševanja problemov ali ustvarjanja izdelkov, ki so cenjeni v enem ali več kulturnih okoljih ...

OPOMBA: Za pravilni odgovor zadostuje 1 opredelitev.

Poimenovanje inteligentnosti po Gardnerju:

jezikovna, logično-matematična, prostorska, glasbena, telesno-gibalna, medosebna (interpersonalna), znotrajosebna (avtorefleksivna, intrapersonalna), naravoslovna (naturalistična).

OPOMBA: Upošteva se tudi eksistencialna (duhovna) inteligentnost.

2. raven:	opredelitev in poimenovanje 6 inteligentnosti	4 točke
	opredelitev in poimenovanje 5 inteligentnosti	3 točke
1. raven:	opredelitev in poimenovanje 3 inteligentnosti	2 točki
	ali poimenovanje 4 inteligentnosti	
	opredelitev ali poimenovanje 3 inteligentnosti	1 točka

RAZUMEVANJE IN UPORABA:**Poimenovanje dveh inteligentnosti:**

medosebna (interpersonalna), znotrajosebna (intrapersonalna, avtorefleksivna)

Ponazoritev dveh inteligentnosti pri vedenju ali razmišljanju osebe v različnih situacijah:

- medosebna inteligentnost, **npr.:** ko se Matej pogovarja s prijateljem, ki ima osebne težave, ga skrbno posluša in se zna živeti v njegove probleme ...;
Milan hodi kot prostovoljec na obisk v dom za ostarele in se pogovarja z varovanci, jih vzpodbuja, se zanima za njihove zgodbe ...;
Simona se vključuje v skupinske dejavnosti, rada razpravlja in sodeluje z drugimi, zna sprejeti skupinsko odgovornost ...;
- znotrajosebna inteligentnost, **npr.:** Eva se včasih umakne v samoto, kjer lahko v miru premišljuje o sebi, svojih občutkih, čustvih ...;
Borut se pelje v vlaku, sedi sam in si vzame čas, da razmisli o vzrokih in posledicah lastnega doživljanja strahu, razmisli, kako bo v prihodnje uravnaval svoja čustva in vedenje ...;
kadar je Marina preplavljena s čustvi, gre v svojo sobo in napiše pesem ali zapiše poročilo o svojem doživljanju v poseben zvezek ...

4. raven:	poimenovani obe inteligentnosti, vsaka ponazorjena z vedenjem oziroma razmišljanjem v 2 situacijah	4 točke
	poimenovani obe inteligentnosti, vsaka ponazorjena z vedenjem oziroma razmišljanjem v 1 situaciji	3 točke
3. raven:	poimenovani obe inteligentnosti, ena ponazorjena z vedenjem oziroma razmišljanjem v 1 situaciji ali poimenovana 1 inteligentnost in ponazorjena z vedenjem oziroma razmišljanjem v 2 situacijah	2 točki

poimenovani obe inteligentnosti **ali** poimenovana 1 inteligentnost in ponazorjena z vedenjem oziroma razmišljanjem v 1 situaciji **ali** 2 ponazoritvi

1 točka

INTERPRETACIJA IN VREDNOTENJE:

Presoja prednosti Gardnerjeve teorije inteligentnosti s pojasnitvami, **npr.:**

- spoznanje, da so inteligentnosti med seboj neodvisne: visoka inteligentnost na enem področju ni nujno povezana z visoko inteligentnostjo na drugih področjih, vendar so vse inteligentnosti enakovredne, enako pomembne;
- poudarek na pomembnosti poznavanja močnih in šibkih področij inteligentnosti: to pri posameznikih omogoča spodbujanje razvoja močnih področij;
- Gardnerjeva teorija vpliva na šolsko prakso: pri otrocih v izobraževalnem procesu cenimo in spodbujamo tudi druge sposobnosti, ne le jezikovno in logično-matematično inteligentnost;
- Gardnerjeva teorija vpliva na spremembe pri poučevanju in učenju: smiselno je uporabljati pester nabor učnih metod, s katerimi spodbujamo in omogočamo uporabo različnih vrst inteligentnosti in tako damo enake možnosti vsem učencem;
- Gardnerjeva teorija širi razumevanje specifičnih nadarjenosti: osebe, katerih sposobnosti so sicer podpovprečne, lahko na specifičnih področjih kažejo nadarjenost in ob vzpodbudah razvijajo ta področja;
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.

Presoja pomanjkljivosti Gardnerjeve teorije inteligentnosti s pojasnitvami, **npr.:**

- Gardner zamenjuje inteligentnost kot umsko sposobnost z drugimi sposobnostmi: kritiki menijo, da govori pravzaprav o različnih talentih in ne o splošnih umskih sposobnostih, npr. telesno-gibalna »inteligentnost« je telesna in ne umska sposobnost;
- Gardnerjevo teorijo je težko znanstveno preveriti: nimamo še razvitih dobrih psiholoških testov za merjenje in ocenjevanje nekaterih inteligentnosti (npr. medosebne in znotrajosebne);
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.

6. raven:	presoja 2 prednosti in 1 pomanjkljivosti s pojasnitvami ali obratno	4 točke
	2 presoji (ne glede na prednosti in pomanjkljivosti), obe pojasnjeni	3 točke
5. raven:	1 presoja s pojasnitvijo ali 2 presoji brez pojasnitev	2 točki
	1 presoja brez pojasnitev	1 točka

---

 3. ESEJ

ZNANJE:**Konflikt:**

doživljanje sočasnega delovanja motivov, ki se izključujejo;
doživljanje v (izbirnih) situacijah, ko se moramo odločiti za enega izmed nasprotujočih motivov ...

Konstruktivno ravnanje:

- težavo rešimo; dolgoročno dobimo tisto, kar potrebujemo;
- usmerjeni smo k reševanju problema; osredotočimo se na premagovanje ovir in doseganje cilja;
- spoprimemo se z obremenitvijo; smo aktivni pri reševanju težav ...

Nekonstruktivno ravnanje:

- prinese le trenutno olajšanje oziroma sprostitev napetosti, potrebe pa dolgoročno ne zadovolji / cilja ne dosežemo;
- s svojim vedenjem lahko celo poslabšamo položaj in si še bolj zapletemo življenje;
- bolj smo usmerjeni k čustvovanju kakor k reševanju težav ...

OPOMBA: Če kandidat navaja načine konstruktivnega in nekonstruktivnega spoprijemanja z obremenitvami, to upoštevamo kot ustrezen odgovor.

2. raven:	opredelitev konflikta in opis 2 značilnosti konstruktivnega ravnanja in 2 značilnosti nekonstruktivnega ravnanja	4 točke
	opredelitev konflikta in opis 3 značilnosti ravnanja (zajete značilnosti konstruktivnega in nekonstruktivnega ravnanja)	3 točke
1. raven:	opredelitev konflikta ter opis 1 značilnosti konstruktivnega in 1 značilnosti nekonstruktivnega ravnanja ali opis 3 značilnosti ravnanja (zajete značilnosti konstruktivnega in nekonstruktivnega ravnanja)	2 točki
	opredelitev konflikta in opis 1 značilnosti ravnanja ali opis 2 značilnosti ravnanja	1 točka

RAZUMEVANJE IN UPORABA:**Vrste konfliktov s primeri:**

- **konflikt med pozitivnima ciljema;** konflikt približevanje – približevanje (+/+ konflikt):
npr. mladostnik razmišlja, kako naj preživi petkov popoldan: ali naj gre v kino gledat nov film ali naj raje obišče gledališče, kjer igrajo priljubljeno komedijo ...
- **konflikt med negativnima ciljema;** konflikt izogibanje – izogibanje (-/- konflikt):
npr. mladostnika zaradi prehitre vožnje ustavi policija, odločiti se mora, ali naj plača kazen takoj ali pa ga bo policist izročil sodniku za prekrške ...
- **konflikt ob ambivalentnih ciljih;** konflikt približevanje – izogibanje (+/- konflikt):
npr. mladostnica razmišlja, ali naj poje slaščico ali ne: sladica se ji zdi slastna in rada bi si privoščila nekaj dobrega, a noče prekršiti diete, za katero se je pred poletjem odločila; dijak izbira med študijema, vsak ima nekatere prednosti in slabosti ...

OPOMBA: Ustrezni so primeri konflikta približevanje – izogibanje ob enem cilju in primeri konflikta ob dveh ambivalentnih ciljih.

4. raven: navedene in s primeri ponazorjene 3 vrste konfliktov 3–4 točke

OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti ponazoritve konfliktov s primeri.

3. raven: navedeni in s primeroma ponazorjeni 2 vrsti konfliktov 2 točki
ali navedene 3 vrste konfliktov, 1 ponazorjena s primerom

navedena in s primerom ponazorjena 1 vrsta konflikta 1 točka
ali navedene 3 vrste konfliktov

INTERPRETACIJA IN VREDNOTENJE:

Primerjava ravnanja v konfliktnih situacijah glede na tri sestavine osebnostne čvrstosti, npr.:

	Oseba z visoko osebnostno čvrstostjo:	Oseba z nizko osebnostjo čvrstostjo:
angažiranost	<ul style="list-style-type: none"> posameznih nalog in ovir se loteva dejavno in angažirano; z veliko energije in predano se osredotoči na dejavnost ... 	<ul style="list-style-type: none"> ob težavah in ovirah prevladuje pasivnost, beg iz situacije; doživlja občutja nemoči ...
izzvanost	<ul style="list-style-type: none"> težave in spremembe jemlje kot izziv in priložnost za razvoj; obremenitve sprejme kot normalen del življenja ... 	<ul style="list-style-type: none"> težave in spremembe doživlja kot neobvladljivo oviro ali grožnjo ...
nadzor nad dogodki	<ul style="list-style-type: none"> notranji nadzor: prepričana je, da lahko sama nadzoruje dogodke in usmerja svoje življenje; vzroke za to, kar se ji dogaja, pripisuje predvsem sebi ... 	<ul style="list-style-type: none"> zunanji nadzor: prevladuje prepričanje, da nima vpliva in nadzora nad tem, kaj se ji v življenju dogaja; vzroke pripisuje zunanjim dejavnikom: sreči, usodi ...

6. raven: 3 primerjave (zajete vse sestavine osebnostne čvrstosti) 3–4 točke

OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti odgovora.

5. raven: 2 primerjavi (zajeti 2 sestavini osebnostne čvrstosti) 2 točki

1 primerjava (zajeta 1 sestavina osebnostne čvrstosti) 1 točka
ali splošen opis ravnanja osebe z visoko ali nizko osebnostno čvrstostjo

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **dodatne točke** od 1 do 3 v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2009, stran 8.

IZPITNA POLA 3**Strukturirane naloge****1. NALOGA****A)****Pojem nezavednega:**

Nezavedno sestavljajo vsi duševni procesi in vsebine, ki niso dostopni zavesti, vendar lahko kljub temu vplivajo na naše doživljanje in vedenje. Nezavedno so potlačene vsebine (želje, potrebe, motivi, misli ...), ki za posameznika niso sprejemljive.

OPOMBA: Zadostuje 1 opredelitev nezavednega.

Načini pojavljanja nezavednih vsebin v zavesti:

- pozabljanje (imen, zmenkov, dejavnosti ...),
- govorni spodrsaljaji,
- napake v branju in pisanju,
- sanje,
- nehotni spodrsaljaji in napake v ravnanju,
- nevrotični simptomi,
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.

2. raven: opredeljen pojem nezavednega in naštetih 3 načinov pojavljanja nezavednih vsebin 3 točke

1. raven: pomanjkljivo opredeljen pojem nezavednega in naštetih 2 načina pojavljanja nezavednih vsebin 2 točki

pomanjkljivo opredeljen pojem nezavednega **ali** naštetih 2 načinov pojavljanja nezavednih vsebin 1 točka

B)**Možne razlage pregovora, npr.:**

- kadar človek nečesa noče storiti, na to nehote večkrat pozabi;
- pozabljanje ni namerno, temveč posledica nezavedne želje, da nečesa ne bi naredil;
- človek ne pozablja po naključju, motivira ga nezavedni odpor do neke naloge;
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.

Pojasnitev Freudove izjave:

Človek vsebine, ki so zanj neprijetne, nemogoče ali nespodobne, potisne v nezavedno, da se izogne neugodju in duševnem trpljenju. Vsebin, ki jih potlači, se sicer ne zaveda, kljub temu pa vplivajo na njegovo doživljanje in obnašanje ter včasih celo prevladajo nad zavestnimi namerami, saj nenehno pritiskajo in se vračajo v zavest v obliki različnih simptomov. Nezavedno se vedno kaže v zavestnem doživljanju in obnašanju, le da tega delovanja človek običajno ne prepozna ali pa ga spregleda.

OPOMBA: Kandidat lahko pojasni Freudovo izjavo tudi s strukturo osebnosti (ono, jaz, nadjaz).

4. raven: razlaga pregovora in pojasnitev Freudove izjave 3–4 točke

OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od celovitosti pojasnitve Freudove izjave.

- 3. raven:** pomanjkljiva razlaga pregovora in pomanjkljiva pojasnitev Freudove izjave **ali** ustrežna pojasnitev Freudove izjave 2 točki
 pomanjkljiva razlaga pregovora **ali** pomanjkljiva pojasnitev Freudove izjave 1 točka

C) Presoja Freudovega prispevka k razvoju psihološke znanosti

Pomen za razvoj psihološke znanosti, npr.:

- Freud je prvi opozoril na nezavedne procese in mehanizme;
- s svojimi spoznanji je pomembno vplival na razvoj psihologije in tudi na druge znanosti, npr. sociologijo in filozofijo;
- psihologi so začeli proučevati duševni razvoj v otroštvu, kar je vplivalo tudi na vzgojo;
- psihoanalitična teorija ima velik pomen za razumevanje psihičnega izvora duševnih motenj;
- psihoanaliza je eden prvih psihološko usmerjenih modelov psihoterapije ...

Pomanjkljivosti psihoanalitične teorije, npr.:

- Freudova teorija pretirano poudarja vpliv nezavednega na doživljanje in obnašanje ter zanemara zavestno motivacijo;
- problematične so metode in tehnike psihoanalitične prakse (študije primerov, analiza sanj, metoda prostih asociacij), s katerimi je Freud prišel do svojih ugotovitev;
- s psihoanalitično teorijo je mogoče razložiti doživljanje in vedenje posameznika za nazaj, dosti težje pa je napovedovati, kaj se bo zgodilo;
- prevelik vpliv na oblikovanje osebnosti Freud pripisuje zgodnjim izkušnjam in spolnemu nagonu (Otrok je oče odraslega!);
- pojmovanje nezavednega kot posledica potlačitve dinamičnih vsebin je preozko: na nezavedni ravni lahko potekajo tudi spoznavni procesi (npr. ustvarjalno mišljenje), izvajanje nekaterih navad in spretnosti ...

- 6. raven:** presoja 2 pomenov in 2 pomanjkljivosti **ali** 1 pomen in 3 pomanjkljivosti **ali** obratno 4 točke
 presoja 2 pomenov in 1 pomanjkljivosti **ali** obratno 3 točke
- 5. raven:** presoja 1 pomena in 1 pomanjkljivosti **ali** 2 pomenov **ali** 2 pomanjkljivosti 2 točki
 1 presoja 1 točka

2. NALOGA

- A) Neodvisna spremenljivka:** vrsta filma (geografski ali agresivni)
Odvisna spremenljivka: pogostost agresivnega vedenja
Kontrolna skupina: prva skupina (mladostniki, ki gledajo film o Sloveniji)
- 2. raven:** ugotovljena vsa 3 dejstva 3 točke
1. raven: ugotovljeni 2 dejstvi 2 točki
 ugotovljeno 1 dejstvo 1 točka
- B) Eksperiment s področja učenja in spomina, npr.:**
- **ustrezen problem:** npr. ali način učenja vpliva na učne rezultate; ali pitje kave vpliva na zbranost med učenjem ...
  - **postavitev hipoteze:** npr. učenje z miselnimi vzorci je učinkovitejše od običajnega načina učenja (brez miselnih vzorcev); pitje kave poveča zbranost med učenjem ...
  - **opredelitev spremenljivk:** npr. neodvisna spremenljivka – način učenja, odvisna spremenljivka – učni rezultati ...
  - **sestava skupin:** npr. učenci v eksperimentalni in kontrolni skupini morajo biti izenačeni po predznanju, motivaciji za učenje teh vsebin, spolni sestavi, starosti ...
- OPOMBA: Kandidat lahko namesto konkretnih primerov opiše značilnosti proučevancev v obeh skupinah tudi splošneje, npr. da morajo biti proučevanci v obeh skupinah izenačeni po vseh pomembnih značilnostih.
- 4. raven:** ustrezen problem, hipoteze, spremenljivke in skupine 4 točke
 ustrezni 3 deli odgovora 3 točke
3. raven: ustrezna 2 dela odgovora 2 točki
 ustrezen 1 del odgovora 1 točka
- C) Presoja pomanjkljivosti, ki bi jih lahko napravili pri izvedbi eksperimenta s pojasnitvijo, npr.:**
- **premajhen vzorec**, saj so posplošitve na osnovi takega vzorca neustrezne in neupravičene;
  - **neustrezno izenačevanje kontrolne in eksperimentalne skupine**, ker so primerjave neizenačenih skupin neupravičene, npr. če so v eni skupini proučevanci bolj motivirani, sposobni ...;
  - **neustrezna kontrola vseh dejavnikov, ki vplivajo na rezultate**, saj tudi laboratorijsko okolje, bolezen, utrujenost proučevancev, temperatura, osvetljenost ... lahko vplivajo na dobljene rezultate;
  - **vedenje udeležencev ni naravno**; ker sodelujoči v eksperimentu vedo, da jih opazujemo in merimo, se vedejo nenaravno, se bolj trudijo ...;
  - **drugi smiselni odgovori** po presoji ocenjevalca.
- 6. raven:** 3 presoje, 2 pojasnjeni 4 točke
 2 presoji, 1 pojasnjena 3 točke
5. raven: 1 presoja s pojasnitvijo ali 2 presoji brez pojasnitev 2 točki
 1 presoja 1 točka

---

 3. NALOGA

- A) Poimenovanje in primeri dveh dejavnikov iz besedila:**
- fizikalni: osvetljenost, vlažnost prostora, temperatura,
  - socialni: starši, učiteljica psihologije.
- 2. raven:** poimenovanje 2 dejavnikov, primera 2 fizikalnih in 2 socialnih dejavnikov iz besedila 3 točke
- 1. raven:** poimenovanje 2 dejavnikov, primer 1 fizikalnega in 1 socialnega dejavnika iz besedila 2 točki
- poimenovanje 1 dejavnika in 1 primer iz besedila **ali** poimenovanje 2 dejavnikov 1 točka
- B) Poimenovanje preostalih dveh dejavnikov uspešnega učenja:**
- fiziološki,
  - psihološki.
- Preoblikovanje besedila naloge:**
 Besedilo naloge mora biti preoblikovano tako, da so v njem jasno razvidni primeri fizioloških in psiholoških dejavnikov, ko se Brina pripravlja na preizkus znanja iz psihologije.
- Fiziološki dejavniki: telesna stanja, **npr.** utrujenost, lakota, žeja, kronična obolenja, slabovidnost, raven energije, učenčeva kondicija ...
- Psihološki dejavniki: **npr.** umske sposobnosti, učni stil, učne navade, metode učenja, učna motivacija, osebnostne lastnosti ...
- 4. raven:** poimenovanje obeh dejavnikov, preoblikovanje besedila z 2 ponazoritvama za vsak dejavnik 4 točke
- poimenovanje obeh dejavnikov, preoblikovanje besedila z 2 ponazoritvama za en dejavnik in 1 ponazoritvijo za drugi dejavnik 3 točke
- 3. raven:** poimenovanje obeh dejavnikov, preoblikovanje besedila z 1 ponazoritvijo za vsak dejavnik **ali** poimenovanje 1 dejavnika z 2 ponazoritvama 2 točki
- poimenovanje 1 dejavnika z 1 ponazoritvijo v besedilu 1 točka

C) Strategije za uspešnejše učenje z razumevanjem in utemeljitve, npr.:

- učenec naj se pred učenjem nove učne snovi vpraša, kaj o njej že ve: aktiviranje predznanja omogoča lažje in hitrejše učenje; umeščanje nove učne snovi v mrežo že naučenih pojmov;
- učenec naj uporablja različne učne strategije (zapiski, poudarjanje ključnih besed, izdelava miselnih vzorcev): učna snov tako postaja pregledna; učenec primerja različne dele snovi; uči se le bistveno;
- učenec naj si med učenjem zastavlja vprašanja in zapiše svoje kritične pomisleke, ideje, primere: bolj poglobljeno, kritično učenje;
- učenec naj uporablja različne strategije ponavljanja učne snovi (miselni vzorci, glasno ponavljanje, pogovor s sošolcem): učna snov se bolje utrdi; v pogovoru učenec preverja svoje razumevanje snovi;
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.

6. raven:	3 strategije za uspešnejše učenje, vsaka utemeljena	4 točke
	3 strategije za uspešnejše učenje, 2 utemeljeni	3 točke
5. raven:	2 strategiji za uspešnejše učenje, vsaka utemeljena	2 točki
	1 strategija za uspešnejše učenje z utemeljitvijo ali 2 strategiji	1 točka

---

 4. NALOGA

A) Opredelitev:

Vrednote so posplošeni cilji, ki jih cenimo, želimo in se zanje zavzemamo.

Kategoriji vrednot:

- Nataša: moralne (lahko tudi družinske, socialne; vrednote dolžnosti in odgovornosti),
- Marta: potenčne (lahko tudi materialne ali ekonomske).

- 2. raven:** opredelitev vrednot ter poimenovani obe kategoriji vrednot in pravilno pripisani Nataši in Marti 3 točke
- 1. raven:** pomanjkljiva opredelitev vrednot ter poimenovana in pripisana ustrezna kategorija vrednot za eno osebo 2 točki
- pomanjkljiva opredelitev vrednot **ali** poimenovana in pripisana ustrezna kategorija vrednot za eno osebo 1 točka

B) Hedonske vrednote, npr.:

dobra hrana in pijača, zabava, druženje, telesne dejavnosti, počitek, ugodje, naslada, spolnost ...

OPOMBA: Upoštevajo se vsi odgovori, ki jih lahko uvrstimo med hedonske vrednote oziroma med vrednote, ki so povezane s čutnimi dobrinami in potrebami.

Ponazoritev hedonskih vrednot s primerom obnašanja mladostnika v neki situaciji, **npr.:**

- pijača: Jani je študent in naslednji dan ima izpit. Kljub temu namesto študija s prijatelji popiva do poznih nočnih ur;
- spolnost: Branko se je pogovarjal s svojim dekletom in ji mirno povedal, da ne misli ostati z njo v daljši zvezi, kajti zanj so najpomembnejši spolni užitki, ne »filozofiranje« o ljubezni;
- zabava: Mateja je šla k prijateljici, da bi se učili za maturo iz slovenščine. Namesto tega sta se odločili za igranje računalniške igrice, nato pa sta odšli v mesto, srečali tam sošolce in z njimi odšli na biljard;
- počitek: Janez rad počiva in jutranje spanje je zanj velik užitek. Danes je prespal vse dopoldne, namesto da bi šel na predavanje.

- 4. raven:** navedene 3 hedonske vrednote, vsaka ponazorjena z obnašanjem mladostnika v neki situaciji 3–4 točke

OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti primerov. Kandidat je ocenjen s 4 točkami, če je iz primera razvidno, da je vrednota vodilo vedenja v določeni situaciji. Če kandidat z opisom ene situacije ponazori več hedonskih vrednot, je lahko ocenjen s 3 točkami.

- 3. raven:** navedeni 2 hedonski vrednoti, obe ponazorjeni z obnašanjem 2 točki
- navedeni 2 hedonski vrednoti **ali** navedena in ponazorjena 1 vrednota 1 točka

C) Pomen vrednot za posameznikovo doživljanje in obnašanje s pojasnitvami, npr.:

- vrednote delujejo motivacijsko: usmerjajo in vodijo človekove odločitve in obnašanje ter se povezujejo s človekovimi cilji, ideali in potrebami;
- z vrednotami ocenjujemo pojave in ljudi kot dobre ali slabe: te ocene nam pomagajo pri ustreznem ravnanju glede na družbene norme in vedenje v skupnosti; vplivajo na oblikovanje naših stališč, interesov ...;
- vrednote vplivajo na medosebne odnose: spodbujajo druženje z enako mislečimi skupinami (stranke, društva, verske skupnosti, prijateljstva ...);
- vrednote vplivajo na samospoštovanje in samopodobo: kadar ravnamo v skladu s svojimi vrednotami, se dobro počutimo in smo zadovoljni sami s seboj – dvigajo samospoštovanje ...;
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.

6. raven:	presoja 3 pomenov vrednot s pojasnitvami	4 točke
	presoja 2 pomenov vrednot s pojasnitvama	3 točke
5. raven:	presoja 2 pomenov vrednot z 1 pojasnitvijo	2 točki
	presoja 1 pomena vrednot s pojasnitvijo ali presoja 2 pomenov vrednot brez pojasnitev ali 2 splošni pojasnitvi	1 točka